

מבעד למסורה (שעורים בהסתכלות)

ובכו, רבו, תי, לחרם! מונד לא נתן עשרת אלפי פיס פונט לויצמן ולא הבטיח עוד

עשרים אלף פונט אחרים כפי שבטרו לנו העתונים בשמחה, לא מיניה ולא מקצתיה — עורבא פרח! ומזכירני זה את האגדה היפה שבנמרא הקדושה, במסכת „שבת“ כמדומני: ת"ר, מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינוק ולא היה לו שכר מיניקה ליתן, ונעשה לו גם ונפתחו לו דדין כשני דדי אשה והינוק את בנו. ונשאלת השאלה: למה היה לו לקודשא-ברוך-הוא לשנות סדרי ברא-שית וליתן דדים לגבר? הן יכול לתת לו כס ה' לשלם שכר מיניקה או לקנות חלב לתינוק? והתירוץ הוא: אמר הקב"ה —

הכל אונתן לו ואפילו דדים, אבל כס ה' — א מכה!...
אז זו אפשר שהוא מעט גסה אבל יינא, מונד הוא מוכן ומזומן עשות הכל: להצטלם עם „החשמו“ במגרש המכבי ועם הנציב „ג'ר“, לדרש דרשות נאות בנהלל ויע הצעות חדשות ויפות ואפילו זתם על איזה מניות של התא"י השתתף ב„גן-חיים“ של המשפחה, המלצתו של נעמני בקצור: דים, הוא נתן לויצמן אבל כה — א מכה!... זהו מבינים ל, „דבר עריו“ אצל יהודי אנגלי, ונחשה שבאה בשבוע זה על „גדב“ הגדולה הרי תוכיח!..

**
ושון מעשה בלא דדין אלא ביהודי * ירושלמי — וינשטוק שמו — ופע מחו"ל כדי להשיא את בנו וירושלם, כשהגיע באניה לחוף יפארו לו: „סטופ!“ עד כאן תבולא תוסיף!... בפקודת חיימסון נך רשאי להכנס לארץ!... בני המשפחה הפכו עולמות ורצו מסא ישר לחיימסון וטענו: היתכן, הגל מוכן לחופה ומחכים

רק לאב, הוא כבר הגיע לחופה של יפו ולא יגיע לחופה של בנו?... יהודי ירושלמי ולא מוס"ם חס' ושלוס, יהודי כשר וישר בכל נירר תיו, ועוד ועוד בסגנון כזה, אבל לכו ודברו אל העצים ואל האבנים, הוא באחת: „לא ולא!“ גדולינו הקיפים בדעתם הם ועומדים בדבורם ולששהם אומרים „לא!“ אז — „לא!...“
אלא שיש אלהים בשמים ור' חיים בירושלם ורצו אליו בני המשד פחה מבתי אונגון והתחננו לפניו שישתדל לטובתם, הזקן לא נתעצל נטל את מקלו ואת שמשו והלכו ישר לחיימסון כדי לקיים מצות „הכנסת-כלה“. מתחלה לא נתנו לו להכנס ל„קדשי קדשים“, שהרי אינו כומר להבדיל או סתם אנגלי שכל הדרכים פתוחים לפניו, ואחרי רב הרפת' קאות זכה סו"כ להתייצב לפני ה„פריץ“. בקש ממנו הזקן להרשות לאב להכנס רק לחופת בנו. Impossible! (אי-אפשר!), ענה חיימסון בשלילה גמורה.
— והרי גדולה מצוה ראשונה — טען הזקן — שהיא מגדילה את

הישוב...
— „אללרייט!“ — ענת מנהל „העליה“ — אנו מגדילים די את הישוב על הרהזיות, רק בחדש אחד הרשיתי להכניס מנין יהודים נפטרים מחו"ל בלא שום „ויזה“...
כשראה הזקן כי כלו כל הקצין קם ואמר:
— שמע נא, אדוני! הן ידעת כי שמי חיים ושמד חיים? משמע סו"כ כלומר: „בן חיים“. משמע שאתה בני ואני אביך, ובכו, הריני גוזר עליך „גזרת-אב“, שתתן צו להכניס את האב ר' וינשטוק לארץ רק לחופת בנו, כמו שנאמר בתורתנו הקדושה — „כבד את אביך...“
ויחודי עם-הארץ, כשהוא שומע פסוק מן ה„בייביל“ היוצא מפי יהודי זקן ורב בישראל — הרי זה עושה עליו רושם... מיד נתן פקודה להרשות את הכניסה ליהודי לשבועות אה-דים.
כנראה, צדקו חו"ל שאמרו: שטא גרים, ומעכשיו, כל מי שיש לו בקשה לחיימסון יפנה לר' חיים ומי שיש לו איזה ענין אולי לאב-רמסון ילך לר' אב"ג ר"ה פ' סוק,

אבל מי שהוא זקיק לנתנון גוויצה אל יפנת לנתן המנהל של הבנק...
זיש גירסא אחרת, גירסא אהד הינא וגם הנכונה האומרת כי ר' חיים לא זכה להתייצב לפני מנהל „העליה“ וזה האחרון שלח אליו את פקידו החוצה להודיע לזקן את הפסוק: לא — באלף רבתי!
אלא שהזקן פנה בדרכו אל ה„מים“ מאגר"י והיא פנתה לתליפון דהכה למשרד המנהל של העליה, דהכה בתליפון למשרד ביפו ואחרי חצי שעה נתבטל רע הגזרה ונתאשרה הכניסה ליהודי...
הרא דכתיב: חנך „מים אשר...“
אין ברצוני חלילה להתוכח עם מר סס לוי ע"א דם הטרומים הנוזל לפי דבריו, סליחה „כאילו נוזל“, בעורקי האשכנזים — שהרי חודה בעצמו שהוא ממציא אשכנזי, כלומר: כ א י ל ו היה אשכנזי והריהו מומחה גדול — ולא „באילו“ — ל„הכחשות...“ אבל חושב אני שאם יוסיפו חלוצי הפזרה להרצות בטר

ערונם על ה„פריינק“ וה„שכנז“ נתקדם אי"ה ונגיע למצבו של ר' מאיר בעל-הנס...
זכורני לפני שנתים חיותי בק"ק טבריה בזמן ההדלקה של רמבעה"נ והלכתי בלילה אל החילולא, כשאד גכנסתי לעורה יצא לקראתי השמש הספרדי בעל הכרס והתרבוש ונר-הדלקה בידו והזמינני להדליק נר לכבוד „ראבבי מא—י—ר...“ והנה השמש האשכנזי, שחשבני ל„טור-דיסט“ צעק אלי בקול כטרטר אמתי: „אט דא אין דער אמת' ר' ה מאיר!“ (כאן הוא ר' מאיר האמתי!) בהותתו באצבעו על מיצת אהת, ושניהם, כלומר שני השמשים התחילו מושכים אותי כ"א לר' מאיר האמתי שלו...
עמדתי רגע לפני שתי מצבות: על יד מיצבה אחת עומדות נשים ספרדיות ומדליקות נרות לר' מאיר הטוהר ומסביב למצבה השניה הס' מוכה אליה עומדות נשים אשכנזיות ומדליקות נרות לר' מאיר ה„טור-טרי...“ ואולם כדי להיות בטוח נדרתי שני נרות לשתי המצבות של שני ר' מאירים לשמחת שני

השמשים... ובשעת מעשה נזכרתי כספור הנפלא של שלום-עליכם על ה„מאיר" וה„שניאורס...“
כשיצאתי מההצר נפגש בי יהודי זקן מטבריה, שספר לי את כל הנסים של ר' מאיר בעל הנס — פולקלור אמתי.
כשבנו את ישיבת רמבעה"נ — פתח היהודי שנלוה אלי בדרכי על חוף ים כנרת אחר הצית — הש' תמשו באבני החומה החרושה ובאבני ההרבות של טבריה ובתוכן גם אבן המיצבה של הקבר הקדוש, בלילה הסיעה האבן את עצמה מחקיר ונת' גלגלה שוב למקומה על הקבר...
ואיך נחלקה המיצבה של ר' מאיר לשתיים? — שאלתי את היהודי שלי.
— גם כן בדרך נס! — ענני בן-לוייתי — תגרת גדולה פרצה בשעת ההדלקה בין האשכנזים והס' ספרדים על הקבר והגיעו הם ושלוס לשפיכת דמים ולחלול השם, ובהש' כמת הבקר מצאו שהאבן נחלקה לשתיים, למען השלוס...
— וכלום שני ה„ר' מאיר“ חיים ביניהם בשלוס? שאלתי לחי-

דודא. — כמו אשכנזי וספרדי! — ענני אף הוא בדרך הלצה — היה מעשה בליל ההדלקה לאחד שישנו כל האנשים והנשים והצפיעות הס' רוחים בעזרת כפי שאתה רואה גם הלילה, לקו פתאום כל הנרות של ר' מאיר „שלנו“ (כלומר: האשכנזי). הבין זה האחרון את הענין וככה את הנרות של ר' מאיר הספרדי ונעשה חשך מצרים...
— ומחוכן יודעים כל זאת? — שאלתי מתוך סקרנות „י...“
— מנין יודעים? — הוא אומר — יודעים!...
— ואימתי — הוספתי לראיין את היהודי מק"ק טבריה בהגיענו ע"י בית הקברות — יתלכדו ויתחברו שוב שני ה„מאירים“ ותהיינה שתי המיצבות לאבן אחת?
— כשיבוא משיח! — ענת לי היהודי בבטחה בהפרדו ממני עלייד מלון גוברמן.
והוששני מאד שאפילו אם יבוא משיח ויגיע לחוף יפא, איך יוכל להכנס לארץ בלא „פרוטקציה“ של אנד"י? וגם אם ירשו לו להכנס

לשבועות אחרים, זיהיה הם ושלום
אשכנזי וביחוד יהודי רוס
סברא חזקה היא שאחינו הבוכרים
לא יצאו לקראתו.

זמח לי צעיר ספרדי חשוב
בעירנו מעשה באשה אשכנזית אהת.
שפגשה בו ברחוב ושאלה מאתו על
איזה בית, ומכיון שהלך למקום זה
שבו נמצא הבית, המבוקש הציע
לפניה ללוותו עד שם. בדרך הלוי-
כתם נכנסו בדברי שיהיה והצעיר
הספרדי דבר עמה בז'רון השגורה
חיטב בפיו. לפני הפרדמ פנתה אליו
האשה ואמרה: רוצה אני לדעת עם
מי היה לי הענג ללכת ולשוחח?

שמי אישר! — ענה
הצעיר.

— "איך זייט א פריינק?"
(ספרוי אהת?) — אמרה האשה
בתמיה — ואני חשבת, אז איך
זייט א איד... (שאתה יהודי.)
ובקבה רחל אמנו אין שלום עד
היום הזה בין השמש הספרדי והשמש
האשכנזי. וכל כך למה? — מפני
שאלה ביאולוגית גרידא. זה טוען
כי רחל היתה ספרדיה טהורה וזה
אומן לחיפך כי המוטטער רחל" היא

אשכנזי עמי שמה. — וכי סלקא
דעתך — הוא אומר — "שיעקב
אבינו ילך וישא לו פתאום אשה
„פריינקינה"? ובאיזה לשון ידבר
עמה?

בקצור, אין שלום בקבר רחל
כמש כמו במשרד הרבנות.
הנה בשבוע זה נתפרסמה מוד-
רבותי בעתונים מטעם משרד
הרבנות על הכשרות של השמנים
לפסח מתוצרת הארץ. מוד-
עה זו הופיעה בשני מקומות בגליון
אחד, בנוסח אחד ובענין אחד, ממוסד
אחד וממקום אחד אלא שכאן התמו
הרבנים האשכנזים וכאן — הרבנים
הספרדים. ולמה הרבר דומה? לשיר
המעלות של יולדות, שמחליפים בו:
"לא תהיה מכשפה" ו"מכשפה תהיה
לא", כדי לבלבל את המזיקין...

וכל כך למה? — בשביל תהי
תימה: מי יחתם קודם? „הצבוי"
ר' יעקב מאיר ס"ט או „הקטן" ר'
אברהם הכהן קוק? מי יהיה למעלה
ומי למטה? — המזכיר האשכנזי
או הספרדי? כנראה שבלבול המזוי
קין היה במשרד הרבנות.

ומכיון שאנו מדברים בקבה רחל

נוכרתי בתיירים שלנו הממלאים עבי-
שיו את עירנו.
סח לי מורה דרך אחד שהוא
מטבעו ליצן גדול המון מעשיות על
העם הארצות של תיירינו וביחוד על
„הקושיות" שלהם. תייר אמריקאי
אחד, לאחר שבקר את הקברות הקדר-
שים שלנו ושלהם בסביבות ירושלים,
שאל מאתו:

— און וואו איז דעם כותל-
מעריב'ים קבר? (והיכן קברו של
הכותל המערבי?)

כשנסע עם תיירנו לחברון נמי
צא בתוכם תייר זקן, תלמיד חכם
אמריקאי, שהיה משיב כהלכה על כל
השאלות של התיירים. שאלה אשה
אחת - מי זאת „מערת המכפ"
לה?

— מי זאת „מורס" המכפלה?
— ענה מיד התייר מורה דרך —
זוהי אשתו של תנאי אחד הקבור
בחברון. יעם!

ופעם ישבתי במלון אחד בת"א
בעונת התיירים והנה נכנס זוג של
תיירים — הוא כבן חמישים והיא
כבת ארבעים — כשהם נרגזים ומנוי-
פים בקול רם בנהג של המכונית
— והשמעתם הוצפה שכזו? —

אמר אל בעל המלון — שופר חצוף
שכזה! .. „שקץ!" זה מעיו לדבר עם
אשתי דברים כאלה! .. אצלנו באמד
ריקה הייתי שם אותו מיד „פריון"
(כבית האסורים)!

מה היה ומה קרה?
לא כלום! הזוג הזה שכר מהד-
נהג מכונית מיוחדת כדי להובילם
לכל המושבות והנקודות אשר בסבי-
בות ת"א בדרך חזירתם ליפו, כשהיו
סמוכים לעיר, פנה הנהג לגברת —
היא לבשה את „המכנסים" — ושאל
מאתה בורגון:

— האם רוצה את ללכת
ל„מקוה"?
— מה? — ענתה האשה בת-
מהון — מה אמרת? ..

— אני שואל — חזר הצעיר בת-
מימות — אם את רוצה להכנס ל„מק-
וה" .. כאן נגדנו.

— השמעת מה הוא אומר? —
התנפלה על בעלה — הוא רוצה להור-
בילני למקוה! ..
בילני למקוה! .. ואתה יושב כגולם
ושותק לו? ..
לא הכין השופר את כל הכעס
הזה והוסיה?
— מה יש גברת? כל התיירות

הולכות ל„מקוה" .. זהו מקום חשוב
מאד בארצנו שכל התיירות מבקרות
אותו. מקוה-ישראל!

מיד קפצו שניהם מתוך המכונית
ולא רצו לנסע עמו. לשוא התהנו
לפניהם הנהג והסביר להם כי זהו בית
הספר ההקלאי הגדול והיחיד בארץ
ולא מה שהם, כלומר מה שהיא
חושבת..

— אפילו „סענט" אחד לא תקבל
מאתנו — צעקה היא — בעד המלים
האלו ולי לא תספרו „כבא מעשיות!
נו, נו, ל„מקוה" אלך לו! ..

ומה היה הסוף? — איני יודע
בדיוק. כנראה שהנהג קבל ס"ס את
כספו ואולם היא לא רצתה להאי-
מין בשום אופן לבאורי הנהג וגם של
בעל המלון. בו כיום חבשו את חפי-
ציהם וברחו לאמריקה.

ועכשיו בואו ונחזיק טובה לני-
שים העבריות בארצנו שרחשו דבר
טוב ופתחו מועדון לקבלת תיירים
בעירנו.
אחד מתלמידי הביא לי היום
כרטיס הזמנה נאה שהדפיסו הנשים
העבריות לתיירים בשתי לשונות:
עברית ואנגלית, וכדי לזכירת את הני-
שים

יום הגני מוסרו לכם ככתבו וכלשונו
כמש בלא חסר ובלא יתיר, ובלי פרוי-
שים -

„הדרי המועדון פתוחים לרשר-
תכם (כלומר לרשות התיירים) במשך
זמן עשירי שנים בארץ-ישראל.
כרצוננו להנעים לכם
ככל האפשר את ימי שהותכם
בארץ העתיקה החדשה.

במועדוננו תפגשו נשים
רבות המתגוררות בארץ אשר
תשמחנה ולהזמינכם
לבייתיהן ולהציאכם בקשר
עם הדברים אשר יענינו
אתכם ביושר.

ועל החתום: הנשיאות בת"א,
ירושלים, חיפה — ממבחר הנשים והר-
גברות שבארצנו. והאודיסה לחדרי
המועדון בירושלים, „מול המגרשים
הפנויים" ..

איך אומר הצרפתי?
Honni soit qui mal y pense

(הבוז למי שחושב לרעה), ואולם את
הכרטיס הזה מסר לי לא נער ולא
בחור ואף לא זקן בעל-עברה חלילה
אלא רב בישראל שאינו יודע
„חכמות" ושואל בתמימות ובצדק -
כלום לא מצאו הנשים העבריות נוסח

יותר נאה מזה?
והרבה-תלמיד שליאינו יודע כי
הנוסח האנגלי הוא עי יותר גרוע
במובנו מהתרנום העם,
ותנתי לו לה"בוז הועצצער"
שלא טעה ולא סדר גשום רכות
במקום „נשים רכות" .. „מגרשות
ופנויות" במקום „כניס פנויים",
ועל כגון דא אמן חז"ל: נשים
חכמניות, הוהרנה בדויכנו! ..

חפצתי לספר לך באריכות על
שביתת השמשים ועל אלכנוד הגדול
שהיה עד הכרכים בבו הספר וביחוד
על הסולידריות של התיים והמורות
עם השמשים והשמשין ועל מנהל
בית ספר לבנות בעיר שנסא בכבוד
דו ובעצמו פוז מים עלתפנו בשביל
הילדות. עולם הפוד לפנים בימי
המלחמה ב„עזרה" הגנית בירושלים
שבתו המורים העבריי והמנהל אפי-
דים כהן העמיד במקום את השמש
יוסף התימני ללמד לך, ועכשיו
כששבתו השמשים היה המנהל לשור
אב מים...

אמרתי לשוחח עם קצת מסד
ביב להצגת האנגלית „קאדו" שהי-
חה לעילא ולעילא מכ תושבתתא
וביחוד התומרת הנדרו של סילבה

והדיקורציה הנפלאה של מלניס מעשה
ידיו להתפאר ואולם אספק הפעם להו
כיד לכם, תלמיד ותלמידותי החבי
ביב, היקרים וכו' וכו', את ההצגה של
„בר כוכבא" מאת גולדפרדז ע"י „האר-
פיריטה הא"י" הצגה לאומית יפה
שתהיה אי"ה בשבוע הבעל"ט.

ולסוף כל הסופות — הגיעה אלי
מחאה נמרצה מאת תלמידי הספרדי
בת"א על השלט שברחוב יהודה הני-
שיא. מדוע כתוב — כך הוא שואל
— בלטינית Hanussi במקום
Hanassi כלום היה ר'
יהודה הנשיא אישכנזי חלילה?

ושוב שואל מאתי ירדתי (נניח,
שזה אני בעצמי): מפני מה זכו
גם סנדלרים וחייטים, שיקראו רחובות
על שמם בת"א, ולא מצינו רחוב בעיר
העבריה הראשונה שיקרא בשם „רחוב
איימב"ר" לזכר היוכל של
משוררנו הלאומי? אי מדוע
לא זכינו לראית בירושלם עיר
ה"ק ובשאר המקומות בארצנו „רחוב
התקוה"? כלום עלינו לחכות
עד שיהיה לנו קודם „רחוב האינרט
נציונל"? ..